yahA
1641

הדפסה מיוחדת „מציון" ספר ב',
המאסף של החברה הא"י להסטוריה ואתנוגרפיה

משלי אספניולית-יהודית.

מאת

יצחק יחזקאל יהודה.

ירושלם
תרפ"ח

דפוס י. א. וויס

משלי אספניולית–יהודית.

את המשלים האלה, בספרדית־יהודית, אספתי ותרגמתי זה מזמן רב, הדרך אגב למשלי־ערב. בחרתי רק במעט הזה מפני שלא היתה מטרתי לעסוק במשלים, ומה גם במשלי ספרדית־יהודית. את המשלים האלה שמעתי בעליצה מפיות המדברים, אמנם יש מהם שכבר נדפסו בספרדית־יהודית.

לפי שפתם, ולפי השקפת ממשליהם, יתחלקו לשלשה מינים:

א. המין האחד הוא ספרדי מעקרו, אשר צמח וישגשג על אדמת אנדלוסיא, אולם יש בהם הרומים, ברעיונותיהם ולא בתכנם, למשלי הערבים, ואינני יודע אם הם לקוחים מהערבים, או שהם מקוריים, כמו שני נביאים המתנבאים נבואה אחת בסגנונים שונים, למשל: אהבוני שכנתי, על האבילי את תרנגולתי. ועוד כמוהו אשר הרעיון נמצא בתמונה אחרת במשלי הערבים.

ב. המין השני הוא תורכי, לאמר, הוא נאמר בארץ תוגרמה אחרי גליתם מספרד, החל מהמשלים על גחא ובאלה אשר שפתם הבלילה במלים תרכיות מעידה עליהם.

ג. המין השלישי הם המשלים אשר אקרא אותם „משלי־יהודית" מפני שממשליהם היהודים אמורים לפי השקפה יהודית־ישראלית, כמו: אמנם נאה דורש החכם, אך אם יש שומע, ועוד כמוהו. רבם (אם לא כלם) נאמרו בתוגרמה כי גם הם בלולים במלים תרכיות.

המשלים האלה, בכלל, הם יפים, רעיונותיהם עמוקים וחריפים ורבים מהם נאמרו בחרוזים.

1. און אומברי סין אמיגו איס לה מאנו סיניסטרה סין לה דיריג׳ה.
אדם בלי רע דומה ליד שמאלית בלי ימנית.

2. בֿיזינוס קיירין מיס דיג׳אס פור איסטי באנדו אין קוזיר אה מיס גאליאס.
אהבוני שכנתי על האבילי את תרנגולתי.

YAH A 1641

3. אמור די ג'ינרו, סול די אינביירנו.
אהבת החתן, כשמש בחורף.
[שאינה מחממת ואינה תדירה, כך אהבת החתן לחמיו וחמותו].

4. אשי מאמא, די קי בֵּיזו איל פאקירו.
אהה אמי, המשקה נשקני!
[אשי היא מלה של סלסול ודרך בהוראת צער וכאב בשפת התינוקות. הנערה מתאוננת באזני אמה, כי שואב המים נשקה, וכאלו לא היה לה זה לרצון].

5. גואי די אקיל גואדראדו, די אאוגה אל פאטרון.
אוי להרכוש, החונק את בעליו.
[עשר שמור לבעליו לרעתו (קהלת ה, יב)]

6. גואי די איל בובו אי די איל דיאה קי נאסי.
אוי לכסיל, וליום הולדתו.

7. גואי דיל פרובי אי די סו דיאה נגרו.
אוי לעני, וליומו הרע.

8. און אינקראדו אי און קאנטרי, קאפאן מונג'אס פאלטאס.
אח יפעיל, מכסים על מגרעות רבות.
[ועל כל פשעים תכסה אהבה (משלי י, יב)].

9. די איל דייו אי די איל ביזינו, נון סי פואידי אינקוברירי.
אי אפשר להסתתר, לא מחוב, ולא מהשכן.
[שיבבי מידע ידעי ביממא ובליליא -- השכנים יודעים ביום ובלילה (ב"ב כב, ע"א)].

10. אזנו נו מואירי די פיקיה.
אין חמור מת משחפת.
[הצרות והדאגות מדכאות את האדם עד כדי להחליאו במחלת השחפת, אבל החמור לא ילי ולא מרגיש ולעולם אינו עלול ליתפסה בכדי לגוע ממחלה זו. אין שופח כאבנ (שבת יג, ע"ב)]

11. נו אי פיאור סורדו, די איל קי נו קיירי אויר.
אין חרש יותר רע, ממי שאינו רוצה לשמוע.

12. נו מיאור מיליזינה קי לה דיג'ה אוטרה.
אין שבה מתח כי אם הנוחה אחרת החתה.

13. דוס פרובוס און אונה פואירטה נון סי פואידין ביר.
אין שני אביונים יכולים לראות זה את זה על פתח אחד.

14. אה לה איז'ה די איל ריי, נו לה קירו פורקי נו מי לה דאן.
איני חפץ בבת המלך, מפני שאינם נותנים אותה לי.

15. אונה ביס קי אינגאנייה לה בינייה.

אך פעם אחת תתרמה הזקנה.

[כמה תרפתקי עדו עלויה והני (קדושין לג ע"א)].

16. מי אולבידי די איזה קאזאדה אי מי קומי לה סינה.

אבן שכחתי כי נשואת אנכי, ואכל את ארוחת הערב.

[אכלה הכל ולא הניחה לבעלה מאומה].

17. נו מיטיריס איל פינייו ני די טו בולסה ני די טו אלמה.

אל תראה העיסק גם לא של כיסך, גם לא של נפשך.

18. אל צ'יקו נו לי דיגאס אסינטי, ני אל גראנדי אליבאנטה.

אל האמר לקטן שבב ולגדול קום.

[להלה קטן שמסתובב לא צריך לאמר לו שישבב, ולגדול תוקום, מפני שהוא קם מעצמו כשהוא יכול. וטוב מזה מאמר רז"ל: לכל אומרים להם שבו, חוץ מאבל וחולה — כאלו רוצה לאמר, שישב באבלו, שישב בחליו (מו"ק כז, ע"ב)].

19. סי קירים פירדיר טו ליבירנסה קונפיאה טוס סיקריטוס אה אוטרוס.

אם תרצה לאבד תיפשתך, גלה סודך לאחרים.

20. בואינה איס לה נוביא קון סנייה די און אוגו.

אמנם הכלה נאה, אבל שתיפת עין!

21. בואין ראפשה אלקאסו קואנדו אי קין לי אוייגה.

אמנם נאה הדרוש החכם, אם אך יש שומע.

22. דימי קון קין אנדאס אי טי דירי קין איריס, אי קון קין נאסיס אילי קון קין פאסיס.

אמר לי עם מי אתה הולך, אמר לך מי אתה, עם זה שאתה חי עמו, ולא עם מי שנולדת.

23. קירו מאס קירי ריינדו קי ני קירי פינייאנדו.

אני חפץ לדבר מקרובי, אך איני חפץ לשמוע מהם.

24. אלמאסירו מיטי איזאשיטים אי אל אירו קיטו קריאטורה.

את לבעל במי שהקדלתי והבן במי שגדלתי.

25. לי די לה קואז לה חוקה.

את החוקה אשרק עליו.

[אחרי חרבן הישוב פעמים בפעם הראשונה לאלף הששי הזה ע"י התתרים והישוב נוסד מחדש ע"י הרמב"ן ז"ל ואחריו רבנו עובדיה מברטנורא ז"ל ויחזיקו היהודים בעמד איתן בעיר הקדושה בכל החצרות אשר ברחוב היהודים היו יכולים וקניינים (עולה מדברי אנשיאלגלול פי תאריך אלקדס ואלכ'ליל למג'יר אלדין אלחנבלי) אולם אח"כ לרגלי הרדיפות והלחץ, ובפרט בימי אבן פרוך, נשמטו ויצאו כל נכסיהם מידיהם, ויגורו בבתיהם הם אשר נהפכו לזרים — בשכירות, ולהיות כל הצר בה חדרים אחדים ובמספר הדירה דירה, וקצת

עַל כל ריר ודיר לבוא ברבים עם הגוי בעַל החצר, הוה אחד שובר את החצר והיא השכירה לחדיים וירויח כעס מתעסק הוה. אמנם כל התקונים היו עליו, ולסוף לא יבאו אחרים לחשיג גבולו לשכרה מהגוי, הוה השוכר שהחזיק בחצר שלא החזיקו בה יהודים לפניו, ליקח שטר חתום מעיד בו לו החזקה, ואסור להשיג גבולו, והחצר נקראת החזקה של פלוני (שהחזיק בה) ובאופן הזה, היתה החזקה בקנין נכסי דלא ניידי ולכן אין להפלא אם היהודים לא קנו עוד נכסי דלא ניידי ובחזקות הפסיקו עסקיהם. אם אחד יאמר לשרוף לו החזקה, הרי זה כאלו אמר, לשרוף את ביתו].

26. קַארִי לָאס קִינַאס ״אִי נוֹ אַה לַאס אַמִינַאס.

את הפתים אטאטא, לא את הידידות.

[אין מכבדים את הבית בשיש אורחים מבקרים. אבנם אם הם שוהים יותר מדי ובעלת הבית לוקחת המטאטא לכבד, זה יסוד ללכת. אבל אם אין כונתה להתפטר מהן, אך נחוץ לכבד, אז היא אומרת את הפתגם הזה.

אין הספרדיות מכבדות את הבית ביום אשר אחד מבני הבית נוסע. (האם יש לזה יחס עם ופאטאתיה במטאטא השמד? ישעיה יד, כג)].

27. בִּים מוֹרוֹ יוֹ פִּילְטִיקוֹ מִינְטְרִי מוֹס קַאמִינָמוֹס אֶן אִינְמָנְגִידוֹ.

אתה אלם אני עלג, בהיותנו יחד נתבונן.

28. קִיזוֹ לָה אִיזְפַּיְינָה סִיר הִירָיוֹנְיָה.

באת שֹׁכָה ״ תהת ארוכה.

[על הבא לתקן ונמצא מקלקל, שוכתרקוין].

29. אוֹנְדִי סִי בָה לָה חֶדְוְוָאדָה, סִי בָה קוֹן טוֹס הַלִּינְיוֹס.

באשר הלך ההרה, הלך עם חבליה הצירה.

30. קוּאַנְדוֹ לָה פּוּאֶינְטִי סִי סִיקָה קַאמִינוֹס אֶיל פִּירִיסֹיוֹ דִילָה אַגְוָאה.

ביבוש המבוע נודע ערך המים.

[אין האור נכר אלא מתוך החושך, אלמלא אוכמא לא אשתמודע חוורא וכו׳, כשל למתוק בפה, דלא ידע אינש טעמא דמתיקא עד דטעים מרירא (זהר, תזריע). אלמלא חשוכא לא אשתמודע נהורא (שם)].

31. בֵּין כַּךְ וּבֵין כַּךְ ״ גְוַאי דִילָה אִינְזָה דִי יִפְתָּח!

בין כך ובין כך ״ וי לבת יפתח.

[הספרדים באסיא הקטנה ובאירופא אינם מבדילים בבטאם בין ח׳ לכ׳ רפויה (כמו האשכנזים) ולכן הרזו כך עם יפתח. ויש לה את נדרו אשר נדר (שופטים יא, לט) נחלקו המפרשים במעשה נדרו, מהם אמרו בפשוטו שיפתח העלה את בתו לעולה, ומהם אמרו כי הפרישה ולא השיאה לאיש כל ימי חייה, לפי באורו; בין אם נאמר שלא נשאת, ובין אם נאמר שנזבחת, וי לבת יפתח!

ובמדרש ב״ר פרשה ס׳ שאלו: ולא היה שם פנחס שיתיר לו נדרו? והתשובה היא. כי יפתח לא הלך אל פינחס להתיר לו נדרו, כאמרו, איך אלך אצלו ואני ראש קציני ישראל, ופינחס אמר הוא צריך לי ואני אלך אצלו? ובין זה לזה אבדה הנערה ההיא, זהו

שאיסורים הבריות: בין המילדת והיולדת הלך בן העלובה! (בין תייתא למחבלתא אזל ברא דעלובתא) וכן בתנחומא סוף פרשת בחקותי. לפיז באורו: בין מאזנו של יפתח, ובין מאזנו של פינחס, ווי לבת יפתח].

32. קֵה מִיזֵיר דֵי אֵיל בִּירְאמִיק קִיאֵירֵי לְאַבְּה קָאלֵי אֵיל בּוֹל.

בכבס אשת השכור וזרחה השמש.

33. אֵיזוֹ פּוֹאִיקִים, סְאַרְדֵי הִיזַאס, לוֹ קֵי אֵינְזֵיקִיס, טֵי אָזְאן.

בן היית, אב תהיה, כאשר עשית, יעשה לך.

[כמדה שאדם מודד בה מודדין לו (בבלי וירושלמי פרק קמא דסוטה) מדותיו של הקב"ה מדה כנגד מדה (סנהדרין צ, צא)].

34. קַאזִירוֹ אֵין קָאזָה דוֹלִיר דֵי קוֹרָאזוֹ.

בעל בבית, כאב בלתים.

[אבו אלאסנד אלדואלי (הוא היה המבלשן הראשון אשר חבר כללי הדקדוק הערבי והמציא את הנקוד) אשר היה נציב בצרה, בזמן הליפות עלי בן אבי טאלב, ואשר היה עשיר גדול, גם בעת זקנתו היה יוצא יום יום מביתו, לשוטט בשוקים וברחובות. ויאמרו לו ידידיו מדוע תצא יום יום אנה ואנה על לא דבר, ואתה שב וישיש וחלוש, הלא תשב במקומך ותנוח? ויאמר להם, הלא עתה בצאתי ובבואי, אני נותן ענין לבני ביתי לענות בי. הנה יצא האביר, הנה בא האביר, אולם אם אשב תמיד בבית, אף אם העז תבא נחשיל פים עלי לא יהיה מי שיתענין בי להניס אותה מעלי! מי יגלה עפר מעיניך אבו-אלאסוד. וראית את משלי הספרדיות].

35. אֵין בּוֹקָה סֵירָאדָה, נוֹ אֵינְטְרָה מוֹסְקָה.

בפה סגור אין זבוב נכנס.

[שמר פיו ולשונו שמר מצרות נפשו (משלי כא, כג)

יפה שתיקה לחכמים קל וחומר לטפשים (פסחים צט, ע"א)

כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה (אבות א, מ"ז)].

36. בֵּינְדִיג׳ידוֹ אֵין אֵינְסֵירְיוֹ אֵינָה קָאזָה, אִי נוֹ דוֹס.

ברוך מי שהשחיר בית אחד ולא שנים,

[הרעה — הפרות או סוטרית — נגעת רק בבית אחד ולא יותר].

37. בֵּינְדִיג׳ידוֹ אֵין קִיטוֹ קָאסָה אֵי דִיזֵי, אֵי קָאדֵירוֹ אֵל מֵירְקָאדוֹ.

ברוך מי שעשה חכם ורבי, יבעל בשוק.

[זה מחזבשי בית-המדרש וזה מעשבי קרנות, אך לא מבית. נאשיירנאשו בתרכית שוק].

38. בֵּירִיךְ קָארָא דֵי פְּלָאטָא, דֵיבְּדָאלְדֵי אֵין לָאס קָאלְיָאדָאס.

ברוך, פני כסף, ורמץ בחטאי,

[חיצוניותו נהדרה, מסביר פנים לכל אדם וגם שמו נאה כי הלא «ברוך» יקרא, אמנם בסתר נכהתך כפתן יפרוש ארסו כרמץ הזה אשר נחליו הלוהשות מטונות בו והאפר מכסה עליהן מלמעלה].

39. קואן קינגאס מאל, סי קינגס סולו.

ברוכה את צרה, בבואך כנפך.

[אין צרה באה כי אם הביאה בכנפיה עוד, ע"כ הוא מברך אותה אם רק הוא לבדה באה].

40. קירו די גירו, שמע ישראל:

ברעה שברעות, שמע ישראל!

[כאשר אין עוד תקוה ונמצאים במצב מיואש אומרים שמע ישראל וגו' (כמו ביציאת נשמה) כי מי שנמצא במצב כזה אומר לנסות את הנסיון האחרון אולי יצא מן המיצר].

41. איזה אין קאזה, פאסינה אי חראגאנה.

בת בבית, זוללה ועצלה.

[האשכנזים אומרים: הבת, כשהיא ישנה, גדלה, וכשהיא ערה, זוללה].

42. קיראנו קי ביני די טי, אי נו די מי.

ברוך תהיה שבאה ממך ולא ממני.

[גיוחא, הוא אביר הכסלים ואבי המטפשים אשר מעולם, בארץ הקדם, הוא הפתי העממי הכי מפורסם אצל הערבים והתורכים והיהודים אשר בתוגרמה, אין מעשה טפשות אשר לא יתיחס אליו, ובענין מאד שאהובו בחוצבה מספרים עליו כאלו היה יהודי, וכבן מספרים כי לא היה רוצה ללכת לבית־הכנסת להתפלל (כמו שהם המשלבים מספרים כי לא רצה ללכת „לסכנדר") ויאיצו בו בני ביתו יכים רבים כי ילך לפחות פעם אחת, ויהי היום ויציקו לו מאד ויתאושש ויקם וילך וימצא את בית־הכנסת סגור, ויאמר: ברוך תהיה שבאת הסניעה ממך ולא ממני. וכמו כן מספרים את הספור הידוע שכתבנו נפלה מגרום הגג לתוך הרחוב ותהי צעקה גדולה בחצרו, ולמחרתו בא לבית־הכנסת לברך ברכת הגומל, וכשאלם אותו מה ראה על ככה, אמר: אלו הייתי בתוך הכתנת האם לא הייתי נשבר וכו'?

כמו כן מספרים, כי עלה פעם על התבה בבית־הכנסת לדרוש, ויאמר, מורי ורבותי, התדעו את אשר אני איכר לדרוש לפניכם? ויאמרו, לא, ויאמר אם אינכם יודעים לא נחוץ להודיעכם! כפעם אחרת כשעלה על התבה לדרוש ושאלם אם הם יודעים את אשר הוא רוצה לדרוש, ענו לו: כן, ויאמר: אם כבר ידעתם הנה אך למותר להודיעכם. שוב עלה על התבה לדרוש והקהל אשר שמעו דבריו על תשובותיהם בשלילה ובחיוב, התחכמו באופן שחצי הקהל ענו שהם יודעים וחצי הקהל ענו שאינם יודעים, אם כך הוא, ענה גיוחא, יודיעו אלה היודעים לאלה שאינם יודעים].

43. ניקא אקשים די קאזאר, אפארידי לה קונה.

נירא במרם ינשא, הכין העריסה.

[הכין עריסה בעד הילד אשר תוליד לו האשה שהוא עתיד לקחת].

44. אונדי נו איזי אני פואדרה.

גם במקום שאיני הורך אעשה צעדה.

[על מי שמעלותיו גבוהות גם במקום שאינו בורח].

45. די ריאה אין דיאה, קאזה מי פ׳יאד.
ירדתי נשאת מים לים.

[על ענין שהולך ונדחה מיום ליום].

46. אין רידוש, אי אין פירוש, פור (גיא: אין) אונה באשקה די טרמיז
הדוש ופרוש, על קלפת תרמים!

47. לי בא אזיר לאס נואיאס!
הוא יעשה לו הילולות!

[כשמוציאים את המת מהבית, בארץ הקדם כיהודים כערבים, תריכנה הנשים קול זעקת שבר בבכי ונהי ויללה קר לב השומע. והילולות של האשה חותר קרוב לסת, תלוינה על בלנה. (הערביות שולחות ע״י חסת פרישת שלום לכל הקרובים שוכני־חשפר). —
על מי שעושה לאיזה אדם נזק גדול והפסד מרובה ותתן לאשר שהחריב את ביתו ויאמרו עשה לו הילולות, וכן חמאים על חברו לבלות אותו ויאמר שיעשה לו חילולות].

48. בא אי ביינה אה לה מאתקימי, קין פי דימאנדה אין פייס.
הולך ובא אל בית־המשפט, בשאלתו מליבה.

[חכסיל אינו חוקר ודורש מה נעשה במשפט שיש לו כיא הולך שם ושואל שאלתו כשהוא עומד על רגל אחת, כאלו רק לצאת ידי חובת הליכה, הינו שואמר שהלך לבית־המשפט].

49. אי׳ פור לאנה, אי בולביר (שוקיאר) טראשקילאדו.
הלך להביא צמר, וישב גזוז.

[גמלא אזל למבעי קרני אודני דהוו ליה גזיין מיניה (סנהדרין קו. ע״א)].

---

50. אלפאדרי חכם, לה מאדרי פרקאדירה, קיבאליי אל ליגן.
האב חכם, האם, מיתר, נפל אל האגן.

[הבעל ואשתו החיה, בחלקו בדבר עתידות העֻבר — אשר שניהם החליטו שהוא בן זכר — הבעל אמר כי הבן אשר יולד יהיה חכם ותורתו אומנתו. האם אמרה, לא כי סוחר יהיה, הסוף היה שהפילה].

51. אקויים פילביס קרישירון איסטוס לודיס.
תאבקות ההם הביאו את הבצות הללו.

52. ארבולים פיקאן, ראמאס לה יירן.
האילנות חטאו והענפים יסובלים בעבדם.

[אבות אכלו בסר ושני בנים תקהינה (ירמיה יחזקאל יח, ב)].

53. לה קארני בואינה לה ייבה איל גאטו.
הבשר הטוב, חוטף החתול.

54. דיזיר לה פריגאדה י ניגרי טוסטאדה.
ההודה האפויה שלג קלוי.

55. אגוס קי איגו די אינטינדירי.
החמודים מבינים זה את זה.

[רגלת בחבריה ידע (ע״ז, כב, עב) — בתוספות הגירסה „רגלא" היינו שקין בחבר מביר, דגלא בארמית כמו רג׳אל בערבית].

56. קין קיזיירי פילה דין טאצה, אנדיבי אה פי.
החפץ פרדה בלי מום, עליו ללכת רגלי.

[החפץ חבר שלם בתכלית השלמות, עליו לשבת בדד].

57. קירירי איספלאנקיסיר און נגרו, פירדין איל שאבון.
החפץ להלבין כושי, מאבד סאבון.

[היהפך כושי עורו? (ירמיה יג, כג)].

58. קין דורמי בואינו, נו סיינטי לאס פולגאס.
הישן טוב, אינו מרגיש את הפרעושים.

59. קין סי איג׳ה קון גאטוס, סי אליבאנטה אריסקוניאדו.
הלן עם חתולים, יקום שרוט.

[רועה כסילים ירוע (משלי יג, כ)].

60. לה קי טומה מארידו ביז׳ו י טומה איל באסטון פור איספוזו.
הלוקחת בעל זקן, לוקחת את המקל לבעלה.

[צעירה הלוקחת זקן תחת להתנאות ולהתקשט לפני הבריות תסיע את בעלה הזקן להוביל לו המקל ולהוליכו].

61. לה מנסה סי פואי, אי איל פיטום מי קידו.
המנפה הלכה והפטום נשאר לנו.

[בשמנפה מתהלכת אוכרים פטום הקטות לשלה, אבנם גם אחרי עבור המנפה התמידו לאסרו, — על דבר שהעיקר הלך ורק הטפל נשאר לפשא].

62. און לה איספאלדה די און אוטרו, איל קארגו איס ליביאנו.
המשא הוא קל, כאשר הוא על גב אחרים.

63. קין טיטיינה די לה גורבה, אטופה אל ג׳אנורי.
הנכוה בכרקרניתא, מנטב בחלב החמוץ.

[רומה: הנכוה מבחש יפחד מכל גיזרה מלה תדבית לקוחה בערבית „שרבה" ויאגורט מלה תורכית].

64. לה גינטי מי קאזאן י אי יו נו סי לו קי אזין.
השולים מזווגים אותי, ואיני יודעת במעשיהם.

65. קיטים אל אזני? ני פריטו ני בלאנקו!

הראית את החמור? לא שחור ולא לבן!

[בארץ בני קדם, כמו לפנים כן גם היום, נוהגים להכריז על כל דבר, אם רשמי אם בלתי־רשמי. עפ״ר מכריזים על אבדת חמורים (ורבים הם בעזרה!). המכריז מתאר גדלו גבהו וגונו. והיה אם ישאלך המכריז, אם ראית חמור שחור? ענית כי לא ראית מאומה לא שחור ולא לבן ונצלת!

נחירנא. ביפי מעשה היה, פה בירושלים (לפני שמנה ושלשים שנה בערך) הכריזו על חמור שנאבד, ויעבר המכריז הערבי על פני שכונת אהל משה. ושם אשה אחת תמימה נבובת לב יהיא מרם השמע את הפתגם הזה, — והגד להמכריז להוסה, שהוא ראתה לפנות בקר, הסור מתהלך שם בשדה רחוק. המכריז הערים. לא הרפה ממנה, עד אשר הגידה לו שם בעלה ואומנתו ומקומו, ובפרט שהוא נתין הרבי (זהו העקר). והאיש אדם כשר ואומנתו סנדלר, בבקר בבקר והיין ללכת למלאכתו. וילך המכריז, ויוביל את בעל האשה אל המשטרה. והמסכן האומלל אינו יודע על מה הוא סובל שפט, השוטרים הישרים, הכריחו אותו לשלם מחיר החמור שנאבד, וישלם ככל אשר שתו עליו].

66. ליס בואינוס, מין די אקילייוס קי ביינין.

הרכוש, הוא לאלה הנהנים ממנו.

[איזהו עשיר? כל שיש לו נחת רוח בעשרו (שבת כה, ע״ב)].

67. איל דיאבלו בושקה בואינו טראבאזו פארה אקילייוס קי נו בושקאן איליוס מיזמוס.

השטן ממציא מלאכה טובה, לאלה אשר הם בעצמם אינם מבקשים:

68. איגאר באנייאס י אקוזיר ייאס.

השלך ריקות, ואסף מלאות.

[על גונב דעת חברו באסרו לו על דבר שלא היה כאלו היה לכפן ואמר לו את הדבר לאשורו. כציד זה המשליך רשת ריקה, ומוציאה מלאה].

69. קי בואילטה דיל גואירקו, דישו אל פאדרי, אי טומו אל איספאנקירי!

התהפכה של מלאך־המות, הניח את אביו, ולקח את חתנו!

[עליו היה לקחת נשמת אביו ויקח נשמת החתן תמורתה — על עקה שמסבב את פני הדבר כי החפץ בלי יהיה להפך. מלת גוירקו היא ודבו בתרכית הוראה נזיגה, הונר מיוחד מכן, זאת אמרה בני גוזרי המס התורכים היו באים כמלאכי־חבלה לגבות המס וירבו, עד אשר נהיה לקללה ולמשלצת. עד היום הזה, כי רבנת קללה: איל גוירקו קומו — יקחך חוירבה, הינו מלאך המות. השם ירבה. נשאר עד היום, בירושה מהתורכים, למס הנברת].

70. אינקאסטי קון ליס בואינוס, סי אינוואס אי סיראס אונו די איליוס.

התחבר אל הטובים יהיה כאחד מהם.

[לעולם ידבק אדם בטובים, שהרי משה שנשא בת יתרו, יצא ממנו יהונתן, אהרן שנשא בת עמינדב יצא ממנו פינחס (ב״ב קט. ע״ב) יהונתן ובניו היו כהנים לפסל מיכה (שפטים יח, ל)].

71. די אגואה ריבואדה מי גואדרי איל דייו, קי די לה פירמי מי גואדראריי יו.

השם ישמרני ממים שקטים, כי ממים עזים, אנכי אשמר עצמי.

[רומז: השם ישמרני מאוהבי, כי משונאי אשמר אני את עצמי].

72. איל דייו מי גואדרי די ביינטו מאלו, אי די אגואה די ביקאלי

השם ישמרני משכן רע, ישמרני רוח.

[הרוח הבא ממקום צר הוא יותר מזיק מאשר ממקום רחב ופתוח].

73. איל דייו דייו באבאס, אל קי נו טייני קישאדאס.

השם נתן שקדים לאלה שאין להם לחיים:

[הזקן הוא סמל הכבוד וההדר. לאמר, נתן עז ועושר לאלה שאינם ראויים. נתן הסכל במרומים רבים (קהלת י, ו)].

74. ביזיי איגוראדו קיטשי איל בוב אין לה מאנו.

זקן נכבד! שמר נא על בתך.

[לאמר, אל תדבר עם נקלה פן יבליסך].

75. לאבה אי מינקאדיר אליגרייה די לה מוזיר.

חכם ופתח, משוגה של האשה.

[האם מאחלה לבנה בהיותו עוד בתולין, שיהיה גם פרא גם פיטא, ושיהיה משוגע של אשתו, ותשמח השיר לקראתו].

76. אזנו די מונג'וס, לובוס לו קומין.

חמור אשר בעליו רבים ישרפוהו הזאבים.

77. אזנו אין קאיס מוסיקה אין בישקא טאמבוריר אין בית החיים!

חמור עימה, מוסיקאים בחוצות, מתופף בבית החיים!

[החמור עסקו ללכת ממקום למקום, מוכר הכים משוטט ברחובות ומכריז על סחורתו, והמתופף עסקו במקומות שמחה; וזה כסיל אשר כל מעשיו הפוכים].

78. חנה ריקאס די מובולה, אונדי טיבה מיכלי סיגה חנה ריקאס.

חנה הולכת אחרי מיכלה, באשר ילך מיכלי, והלכה חנה אחריו.

[על שנים חברוכים זה אחר זה ולא יתפרדו. חנה היא האשה האוהבת את בעלה שבכו כוכלה וברוכה אחריו ואינה נפרדת ממנו אפילו רגע].

79. גאטו אישקאלדאדו פואיי די לה אגואה פריאה.

חתול שלוק, בורח ממים קרים.

80. בודה גראנדי, בודה צ'יקה, מאלאמו מי קיני.

החתונה, אם גדולה אם קטנה, הכל צריך לעשות.

[הספרדים נוהגים לעשות אפיריון תיכון חופה גם בבית הכלה גם בבית החתן, וו שבבית הכלה, היא החופה שמקדש החתן את הכלה תחתיה, ושם יעמדו החתן והכלה והתורים

והשושבינין ומסדרי הקדושין, וזו שבבית החתן, היא לכושב החתן והכלה כל ימי שבעת ימי החתונה, אין מסירין את החפות כיא אחרי שבעת ימי החתונה, האשכנזים אינם עושים חפה לא בבית הכלה ולא בבית החתן כיא מעמידים חפה תחת כפת השמים ושם מסדרין הקדושין].

81. מ׳יזור די נאר׳ת, קאלדו די אבאס׳
טוב מרקיסולים ממאימה.

82. קן דקשי מי איזו, קן סיניה אין הסעהדבאב, אי אין פודים.
ירדשה בני, אתה היא לי, אם בהשעהדבאב, אם בפורים.

[האם מעידה על בנה שלמד והכים נידרש בקהל ולא אכפת מתי ידרש אם בת״ב אם בפורים העקר הוא שיחכים וידרש].

83. מאירטי די באינה, דיבליי׳ קן דינגה׳
קשנה ילבה ׳ נישר יבאה.

[על אולת העושה בלי סדר ובלי זהירות: „באשר יעלה המזלגי].

84. יא דינרדיי איל פריז!
נבר מבד הגבינה!

[אחד הרוקים הבורים, הביא גבינה לעיר אחת למכרה שמה, אך איש לא נגש לקנותה, כי לא רצו לסמוך על כשרות מי שאינם מכירים אותו, ויועץ הבליעל הזה עם חבריו מה לעשות למען ימכר הגבינה, ויאמרו לו, חול משכת בכתי-קפה, ובכושב לצום אל תשב, ועם הוללים וסובאים אל תב לשתות, והשכמה ללכת לבית־הכנסת והתעטפת בטלית ושני זוגות תפלין חנוח ואת פניך תליב בטלית, והקדמת לחכנס הראשון יאחרה לצאת האחרון, וכאשר יראוך מתחבר יתשבוך לאדם הגון וקנו מכך הגבינה, ויעש כן, לא עברו ימים טועמים והגבינה נמכרה כליל עד החריץ האחרון, אחרי כן חזר האיש לסורו, וישאלוהו אנשי המקום מדוע חדל מלהתפלל ומלהתחשר אמר: הן כבר מכרתי הגבינה! על כל נוכל וצבוע המראה את צפרניו, אחרי תאותו לצנים אך מלפיו רק עדי השיגו את מטרתו].

85. יא ביזו לאס מאנוס.
כבר נשקה הידים.

[בארץ הקדם כאשר תלך צעירה מאצל מי שגדולה ממנה-ובן כלבת המשרתת אחרי גמרה מלאכתה בבית, תנשק את יד גבירתה, ע״כ יאמר על ההולכת „נשקה הידים״ יחת לאמר הלכה. זה מזכירנו כאשר נפרדה ערפה מנעמי כתוב רק ותשק ערפה לחמותה (רות א. יד) ולא כתוב אח״כ ותלך מפני שזה מובן מותשק וזהו שאמרו: יבאו בני הנשוקה ויפלו ביד הדבוקה (סוטה מב. ע״ב) וכן אלישע: אשקה נא לאבי ולאמי (מ״א יט. כ)]

86. קאנטי גרישה איל לאדרון, אבשה קי אקאיה איל פאטרון.
הגנב צועק בל כך, עד שהבעלים משתתקים.

87. דיל ארביל קאיאדו, טודוס אזין ליניה.
כלם חוטבים עצים, מאילן שקט.

[אם ראית שעושקים אותך תרם קולך יהודע צעק ברבים ואל תשתק]

88. ני אידמיה די אלאבאר ׳ ני פ׳ה די איספאנטאר.

לא יפה, לתהלות ׳ ולא כעורה, לחרדה.

89. טינ׳ר אוניאס, נו איס סיר ליאון.

לא כל אשר לו צפרנים, אריה.

90. טאנב טודו לו די אין אין לה אוניה, סיסקודיה, ני טודו לו די אין אין איל קוראסון סי איסקובר.

לא כל מה שיש בקדרה יוצק, ולא כל מה שיש בלב יגלה.

91. ני בידו קארני אין קאלדירה.

לא ראה בשר בסיר.

[הפתגם הזה הוא תרגום המאמר: דומה למי שלא טעם טעם בשר מעולם (ברכות לט, עא)]

92. אה קין דיוס נו דה איזוס, איל דיאבלו לי דה סובריניס.

להאיש אשר יי חשך ממנו בנים, נותן לו השטן, בני אחים.

[בנים לאו דוקא, גם בנות במשמע, והכפרים ומביחו].

93. אל מארידו בואינו און קואירנו, אי אל מאלו טריס אי קואטרו.

להבעל הטוב קרן אחת, ולהרע שלשה וגם ארבעה.

[בימי קדם כאשר הרשות היתה מפרסמת אוזה אדם לקלון היו שמים לו קרנים בראשו ומרכיבים אותו על גמל והבזיונים עליו ברחובות העיר גם היו שמים שעמון בצוארו, ואם אשה היא המתפרסמת והרכיבוה על חמור בשנבה הפנה לראשו ופניה כלפי אחוריו — על חונם יאמרו הבבליב על אדם שהם רוצים לתת לו לקח טוב: עוד אלבישנו קרניב שאלבשו קרון. או, אשים קרנים לראשו, שאחש לו קרנן בראשו].

94. אל סיניירו, אין דיאבליקו מאס.

להגידן עוד מורשא.

[צרה גוררת צרה ובתר עניא אזלא עניותא (ב״ק צב, עא)].

95. אל אינטינדידור סוי מיזיה די טיימפו. אל טודרי אניו אי מידייו.

להמבין זמן ששה חדשים, להטפש שנה וחצי.

96. אל מאלו, מאלו אי מידיו.

להרע, רע וחצי.

[עם עקש התפתל (תהלים יח, כז)].

97. פור סוסטינאם די מי מוז׳יר מי לה קורטו!

למען הקים את אשתי אכריתה!

[הבעל כעס על אשתו ואוים כי הוא יכרית את הפטום-שלום בביח לטען הרעיתה!

98. את לה ביז׳יב לואידיס די פ׳יב.

לעת הזקנה קרנים של זפת.

[צער וקלון תחת הדרת שיבה ושלוה]

99. אַנְטֵיס קֵי קַאזֵיס ״ מִירָה לוֹ קֵי אָזֵיס.
לפני שתנשא ״ ראה מה שתעשה.

100. דֵי קְוָאנְדוֹ סוֹס נוֹבְיָיה דֵי דִיאָה אִי מֵידְיוֹ.
מאימתי את כלה, הלא זה מיום וחצי ?

[למי שרוצה להתערב בדבר שהוא חדש בוחם אליו ואינו בקי בו].

101. בֵּילוֹס דֵי מַקְדָה.
מאנשי מקדה.

[מ ק ד ה היא עיר בספרד, שכח בשם העיר הנזכרה ביהושע, ואשר היושבים בה הכנענים הקדמונים בהתישבם בספרד בנו ערים ויקראו לחן שמות כשמות הערים אשר בארץ כנען, כמו Cadix קדש, ועיר ערים בשמות כנענים־עברים.

גולי ספרד, גם אחרי עבור יותר מארבע מאות שנה לגלותם מספרד (בשנת רנ״ח), יודעים לספר על אנשי מקדה אשר נתפרסמו לאוילים ושוטים, כמו שאחינו מרוסיא מספרים מעיר חלם וכסילות, והגבלים על עיר ז א כ׳ ו ומפשות, והצרפתים על ש א ־ א ס ק ו נ י א ופתאיה.

אמרו: כי פעם אחת לקח מקדתי אשה מעיר אחרת ויבא את הכלה, כשהיא רכובה על חמור, מקרתה, בשירים ותפים ומחולות, אך בבואם לשער העיר עמדה כל הכבודה מפני אשר לא יכלה הכלה לעבור את השער כשהיא רכובה על החמור, כי היה השער במוך מכדי עברה והיא יושבת על החמור בראש זקוף, ויגבבו המקדתים כי לא ידעו מה לעשות: כי אחת משלש אלה לפניהם, או לקצות רגלי החמור ולעקרו, או לנתוץ את השער, או... לכרות ראש הכלה! וישבו כלם על הארץ ויבכו בכי גדול עד כי לא היה להם כח לבכות, מפני אשר נתפך לאבל מחולם, אך לאשרם עבר עליהם נוסע מעיר אחרת, וירא את האבל הכבר הזה, וישאל, ויגידו לו את צרת לבם והגהם, ויאמר אם תתנו לי שכרי, אעביר את הכלה והחמור את השער מבלי אשר יפל משערות ראשם ארצה, ויתנו לו כבל אשר שאל, ויט פעם את ראש הכלה ויכף אותו ותעבר את השער, ותעיר מקרת צהלה ושמחה.

שוב מעשה באשה אחת אשר ישבה לפני הקדר כשהיא תלויה על ארכובותיה, לבור כלי יוצר, ותקח כלים אחרים ותובילם הביתה, ותשב לסדר הכלים כשהיא תלויה על ארכובותיה ותתבונן כי בשבתה ככה נחשפו שוליה ונגלו סתריה... ותתחלחל ותאמר כה עשיתי כי ישבתי ככה גם לפני הקדר, מי יודע אם לא ראה, ואנה אוליך את חרפתי, ועתה אלכה ואשובה אליו ואשאלה אותו על זאת, ותלך ותשב לפניו כשבתה אז ותאמר לו, בי אדוני הקדר, הראית אותי בשבתי ככה לבור הכלים? וישא הקדר את עיניו וירא... ויאמר: חי נפשך גברתי כי אז לא ראיתי, אכן רק עתה ראיתי!]

102. דֵימַאנְדָה לָה כְּתוּבָּה דֵי גִ׳וחָא.
מבקש הכתובה של ג׳וחא.

[ג׳וחא נתן לאשתו כתובה גדולה, על כן יאמר כן לכל המבקש מחיר גבה מכפי הערך].

103. פורקי ני סי אלבאנטאן ליס מואירטוס? פור מידו קי סי אספאנטאן קי ני ליס טומין איל לוגאר!

מדוע לא יקומו המתים? מיראה פן יקחו את מקומם!

104. לו קי לה גאיינה קוריאה, אינטרי איספינאקיס לי ביאה.

מה שהזקנה חפצה, היתה רואה בחלומה.

[היא רואה מהרהורי לבה כמאמרם: אין מראין לו לאדם אלא מהרהורי לבו (ברכות נה, ע״ב)].

105. איסקובה נואיבה, באררי ביין.

מטאטא חדש, מכבד היטב.

[המשרתים בתחלת ימי שרותם, מראים זריזות וחרוצות.]

106. ריזבאניסידו די לה חילידה.

מסורף מהתולירע.

[על פגע-רע אשר רק כעס ומדון עסקו]

107. איל קין דיס ריים סירבי, אה איני קאלי קי אינגאני.

מי אשר שני מלכים ישרת, נאלץ לרמות אחד מהם.

[אין מלאך אחד עושה שתי שליחות (ב״ר פרשה נ)].

108. איל קי נו שאבי לה אירמוזה, ביזה לה מיקווה.

מי שאין לה יפהפיה מנשק את המגולה.

109. קון סי איקפאלקי קון איל דיאבלו, דיבי גאביטאר קון איל.

מי שהפליג עם השד עליו להשיט עמו.

[אם עשה עסק עם פגע רע עליו להתגלגל עמו עד גמירא.]

110. און בואין פלייטו, טראיי אונה בואינה פאס.

מריבה חזקה מביאה שלום נכון.

111. סינייורה קונסואיגרה, פארה קילי קומה איל פירו, קומאלו איליה.

מרת־מחותנת, החה שהכלב יאכלנו, אכלי אותו את.

[אם החתן אשר בלותה משתה החתונה, אומרת כך לאם הכלה בשבתת במסבה המשתה.]

112. לאורו מושין פור פושין

משה עמל בעד מטיילים (כמבנסיה).

[משה החרוץ עמל בעד נבל וחסר לב יחדל אישים. כי יש אדם שעמלו בחכמה בדעת ובכשרון, ולאדם שלא עמל בו יתננו חלקו (קהלת ב׳ כא). באיספניולית יאמרו למשה מושון, לכבוד, ולהקטנה מושיקו.]

113. די בוב אלקאב מיליזינה.

משליה צרי מרפא.

[גם מקצה נגריה יחרפא האדם כי זכותה גדול, ואמר כשנוצת על צולנית מתחסנת.]

114. די אֵיי לֵי דְיו לָה נוּס. אָה לָה גָאיִינָה.

משם בא השפול לתרנגלת.

[על מי שמיחס סבת לא נכונה לענין של הספר].

115. דֵי בּוּאֵינָה בֵּיד פְלָאנְטָה טוּ פִּינְיָה, אִי דֵי בּוּאֵינָה מוּזֵיר טוּ אִיזְיָה.

מגפן שורקה נטע כרמך ומאשה טובה בתך.

[לעולם ימכר אדם כל מה שיש לו וישא בת ת״ח (פסחים מט ע״א)]

116. כָּאמוּס אָה אֵינְזָאר פִּינְיִירָה מִי גְאֵירְדָה גוֹ אָיים אוֹרָה.

נלכה נשכבה המות, לא הגיע הזמן כלתי.

117. סַאנְטוֹ פִּינְקִידוֹ מוּזֵיר, אַסְטָה קֵי טֵי אַפֵּרִיטֵי אָה לָה פָּארֵיד.

נפלאה אהבתך לי אשתי, עד כי אל הקיר אלחצך!

118. אַבְּרָאמוֹס לוֹס אוֹיוֹס, דֵי אֵיסְפַּאנְטוֹ קֵי נוֹ נוֹס לוֹס אַבְּרָאן.

נפקחה נא העינים, מיראת פן יפקחו אותן לנו.

[אחרים יבאו ויכריחו אותנו לראות מה שלא חפצנו לראותו]

119. אִינְיָה דֵי קָאזָאר נָאסִי דֵי אֵינְקָאדְנָאר.

נשוא אניה נשואי בת נשתו.

[כבר להשיא בת בכובד משא מפיח על הגב].

120. לֵי דְיוֹ לָה דֵי רַב אַרָא.

נתן לה מה שלרב ארא.

[רב ארא בר שתנא הוה אזיל לבי רב אמיה לית רביתהו ינוקי רידך מאי אעביד להו אמר לה מי שליטו קורמי באגמי? (עירובין כב ע״א) רב ארא היה הולך ללמוד בבית הישיבה, אמרה לו אשתו, מה אעשה להתינוקות שלך? אמר לה האם נגמרו העצים מהאגמים? קורמי הם העצים הגדולים והעבים והם ראוים להסקה. ובערבית קרמיה].

121. אחוס קֵי יוֹרָאן, בֵּיֵין נוֹ אוֹרָאן.

עינים הבוכות אינן מטיבות.

[אין לחניף למי שהוא שוריד דמעות בגללך. מפני שעיני דמעה לא ננעלו. ובבא מציעא נ״ט א׳)].

122. טֵינְבֵּילָאנָה דֵי אֵיסְטַאמְבּוֹל.

עצלני קושטא.

[משל מפורסם על עצלן כופלנ כי העצל אשר טמן ידו בצלחת נלאה להשיבה אל פיו (משלי כו. טו) לגוון יחשב, וכך מספרים על העצלנים החם. לפנים בקושטא, היה בית אוסף לעצלנים עית הממשלה, העצלנים ההם כאשר שכבו שם היו יומם ולילה, יד לא הרימו רגל לא הניעו. ומצד לצד לא התהפכו. ולספולי אבן נרמו. האנשים אשר שרתו אותם היו מאכילים ומשקים אותם. ומחליפים להם בגדיהם ומהפכים אותם מצד לצד על ערש עצלותם כאלו היו חולים במחלת השתוק. או תינוקות בהתוליהם.

אמרו כי השלטאן מחמוד השני (תקסח—תקצ״ט) הלך לבקרם ולא האמין למראה עיניו. ויאמר. אך עצלים רשאים חמה. ויצו לשים מחבות בגחלים לוחשות על כשרם לראות אם יעמדו בעצלותם. וישימו על אחדים מהם ולא נעו ולא זעו את כי גרף ריח בשרם הנשרף אפכם אחר מהם הואיל להתנודד ולהתנועע ויאמרו עליו העצלים איש אל רעהו: הביטו נא וראו. הן חברנו זה לצפור נדמה עוד מעט יתעופף! אחרי כן שמו מחבות לוהטות כגחלי אש על עוד אחדים ויצעק אחד מהם מעצמת מכאוביו, ויפן אליו חברו ויאמר לו: בי אחי צעקה נא גם בעדי!]

123. קונסיז׳ו ד׳ פירו ביזיו.
עצת כלב שנסהאב.

[עצתו נבערה כעצת כלב שהזקין וסר טעמו].

124. כיאין אביקאטו, ניגרו ביזינו.
עורך־דין טוב, שכן רע.

125. איל פוברי אי איל ריקו ד׳ פיוזאן קון און פיקו
עשיר ורש באמת־מדה אחת יפדו.

[כגמר חפירת הקבר לפני הורדת המת לתוכו סודרים את חלל הקבר וככה כן את המת, לראות אם הקבר לפי מדתו. באמת־המדה ההיא ימדו את כלם, קטן וגדול שם הוא (איוב ג, כח)].

126. אגורה באב איזיר לאב נואיאס.
עתה תשמע הילליות.

[לאמר, עשרו או עסקו בא עד קצו]

127. בוז דיל פואיבלו בוז דיל סיילו.
קול המון, קול שדי.

128. אה לה סאפונא, פריסטו לי ביליי לה אוריה.
קדרה הזוללה מרתחת מהר.

[הברשנית אוכלה כשעורנו נא (כמאכל בן דורפאו)].

129. יאמימוס אל גאטו פור איידה אבריידי לוס אוזוס אי מוס איספאנטו.
קראנו את החתול לעזרה, ויפתח את עיניו ויפחידנו.

130. איל אמיגו די נו ביירבי, אי איל קוניאו קי נו קורטה ד׳ קי סי פיירדה, פוקו איספורטה.
רע אשר לא יושיע, סכין אשר איננו חותך, אין אבדתם מעניינת.

131. אמיגוס אי אירמאנוס קירימוס ד׳ קה לאס בולסאס נו מוס טוקימוס.
רעים ואחים נהיה, אך בכיסים אל ניגע.

132. אירמאנוי דוס קי טריס נו קירי.
רק שנים הפצירו בו, כי שלשה איני חפץ.

[לכמי שרוצה בכל נפשו את הדבר ועוד חפץ כי יפצירו בו.]

133. אה מאלה קאמה, קולג'ון די בינו.

שמיכת־יין למטה רעה.

[תנו שכר לאובד ויין למרי נפש. ישתה וישכח רישו ועמלו לא יזכר עוד (משלי לא).

134. לי קימו לה חוקה.

שרף לו החוקה.

[החריב ביתו ראה למעלה 26]

135. פאלוס קיבין קונטאדוס נו סיאמאן פאלוס.

שבטים ספורים לא יחשבו.

[מי שנכונו לו צרות ספורות אל יצטער.]

136. נינגון פירו נו פ'ואי די לה בודה.

שום כלב אינו בורח מהחתונה.

137. איר אביאה אוי נו קידו.

תמל היה, היום אין.

[יאמר בשגגה למי שבאים לחזק, כי הזמן ההוא חלף עבר ועתה תקצר ידו מלבצע מזמתו].

138. דישאמי אינטראר איו מי אגו לוגאר.

תן לי להכנס, ואני אעשה לי מקום.

139. אה לוס לאדרונים ניקוס סי אפאנייאן, אי אה לוס גראנדים לוס דישאן קידיר.

תופשים הגנבים הקטנים, ואת הגדולים מניחים לרוץ.

[פקח אחד היה אומר: אין מעגישים את הגנב על גנבו, כיא על תתו לתפוש אותו]

בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי ירושלים